

Список використаних джерел

1. Дем'яно Н. Основи хорознавства і методики роботи з хором : навч. посіб. Полтава : ПДПУ, 2018. 96 с.
2. Огороднов Д.Е. Музыкально-певческое воспитание детей в общеобразовательной школе. К.: Муз. Украина, 1989. 166 с.
3. Смирнова Т. А. Хорознавство : навч. посіб. / Смирнова Т. А. Х. : ХДПУ, 2000. 180 с.

Фененко В., викладач,
Полтавська дитяча музична школа № 2
імені В. П. Шаповаленка
(м. Полтава)

ПІДГОТОВКА УЧНЯ ДО ПУБЛІЧНОГО ВИСТУПУ В КЛАСІ БАЯНА

Головне призначення початкових мистецьких навчальних закладів – естетичне виховання дітей та підлітків. Значний вплив на музичний розвиток дітей є публічний виступ, який може бути стимулом для їхніх занять музикою за умови професійного підходу викладача до своєї справи. Такий виступ – це один з найважливіших елементів навчання музичному мистецтву, який пов'язаний з умінням реалізувати свої творчі наміри на публіці. Змістовне, яскраве, технічно досконале виконання музичного твору – результат роботи учня і викладача над баянним виконавством, це залучення учня до світу прекрасного, до розкриття його творчої індивідуальності.

Психолого-педагогічні аспекти підготовки учнів до концертних виступів висвітлюються в працях музикантів-педагогів Л.Баренбойма, Л.Когана, Г.Нейгауза, С.Савшинського та ін., а також зарубіжних – К. Мартінсена, Г. Клікштайна, Дж. Горріган. Особливо серйозна зацікавленість цією темою виникла в галузі музичної психології. Теоретичні концепції дослідження стану сценічного хвилювання розробляли Л. Бочкар'єв, А. Готсдинер, Х. Мюллер, В. Петрушин, Г. Ципін, І. Тарр та ін. Про сценічне самопочуття та методи роботи над собою для його оптимізації писав видатний актор, режисер та педагог К. Станіславський.

Проблема адекватної поведінки на сцені породжена безпосередньо виконавською практикою: музикантові необхідно «пропустити» твір через себе і подарувати бачення глядачеві. Проблема не нова. Слід враховувати психологічний тип особистості учня. Для подолання надмірного сценічного хвилювання необхідні методики розвитку не тільки емоційної сфери особистості, а також когнітивних (пізнавальних) і вольових процесів.

Концертний стан – це психічний стан, який характеризується посиленням та мобілізацією всіх вегетативних функцій організму для реалізації творчого задуму в ситуації публічного виступу. Він пов'язаний з вольовою регуляцією та потребує від суб'єкта граничного контролю над увагою, концентрації на образному змісті та технічних деталях твору, духовного контакту зі слухачами. Передстартова лихоманка заважає виконавцю вчасно мобілізувати свої ресурси в умовах виступу. Музикант часто переоцінює свої можливості та

може розгубитися на сцені. Якщо музикант напередодні виступу пережив сильне емоційне збудження воно може перейти в стан гальмування або «вигорання».

Причини хвилювання можуть бути різними, зокрема учень не повністю вивчив матеріал з різних причин (полінувався, хворів, особливості пам'яті), виконує програму завищеної складності, ним оволодів страх забути нотний текст тощо. Учень на початковому етапі навчання музикою під час публічного виступу хвилюється, як правило, набагато менше, ніж учасник старшого віку. Сильна нервова напруга може перерости у нервозність та паніку перед виходом на сцену (іноді під час виступу).

При формуванні в учня відчуття впевненості при публічному виступі необхідно викладачу звертати увагу на:

- систематичний рівномірний розвиток професійних навичок, які утворюють «комплекс повноцінного баяніста»;
- формування позитивного стану психіки виконавця перед публічним виступом та, що дуже важливо, після нього;
- тренування реакції учня-баяніста на зовнішні та внутрішні подразники під час виступу.

За результатами багатолітньої педагогічної праці викладача мистецької школи у класі баяну хочемо дати декілька порад колегам:

- недоцільно перед виступом давати учневі останні поради стосовно інтерпретації музичного твору, або, тим більше, щось змінювати;
- в останні хвилини перед виходом на сцену слід категорично уникати виконання окремих коротких епізодів програми та поспішних програвань для закріплення пам'яті. Це породжує нервозність як у учня, так і у викладача;
- викладачу не слід під час виступу учня виказувати власне ставлення до рівня виконання музичного твору, зокрема диригував, махати руками, головою, рахувати вголос, здійснювати хаотичні відволікаючі рухи руками, головою. Це заважає об'єктивно оцінити гру учня.
- Важливо навчити учня на сцені бути зосередженим. Слід привчати його витримувати паузи між виконанням творів.

Важливим під час виступу має сценічна поведінка, зокрема вихід на сцену, поведінка за інструментом, поклон тощо.

Протягом виступу при виконанні музичного твору можуть виникнути несподіванки, випадковості, «фальшиве» виконання нотного тексту, що може залежати від психічної скованості. Свобода, впевненість на сцені впливає на правильне застосування виконавського апарату. Помилки при виконання – це серйозний екзамен для учня. Важливо не розгубитися, не перетворити випадковість на катастрофу. В такі моменти стає неоціненою сформовані практичні навички гри по слуху, здатність до імпровізації, що дає баяністу відчутну перевагу перед іншими виконавцями. Має велике значення той факт, що баян – інструмент з двома або навіть трьома невидимими відчутними клавіатурами, плюс велика кількість тембрових та інших перемикачів.

Підготовка учня до публічного виступу – це, перш за все, величезна праця викладача, який задля досягнення поставленої мети повинен в буквальному сенсі «жити цим». Це робота над вибудовуванням індивідуальної траєкторії розвитку учня у класі баяна, підбір

музичного репертуару, мотивація учня і батьків до бажання брати участь у публічному виступі, це підвищення кваліфікації викладача з метою ознайомлення з новими методами навчання тощо. Співпраця учня і викладача, обопільна наполеглива праця до публічного виступу є запорукою успіху.

Аналіз виступу учня є обов'язковим, з урахуванням психічного стану учня після публічного виступу. Оцінка має бути об'єктивною, тактовною за формою, зрозумілою і аргументованою за змістом, її виголошення має враховувати індивідуальні особливості сприйняття інформації учнем. Необхідно не тільки вказати на помилки, але й з'ясувати причини їх появи. Важливо привчити учня аналізувати власний виступ, знаходити позитивні і негативні сторони власного виступу, аналізувати причини.

Отже, учень формується як музикант у процесі навчання гри на музичному інструменті. Робота по підготовці учнів музичних шкіл до публічних виступів має вестись систематично на кожному уроці. Підготовлений до виступу належним чином учень не тільки проявляє себе в достатньо складних умовах музичного змагання, але й набуває досвіду концертних виступів. У багатьох випадках такі виступи дають відповідний поштовх для подальшого розвитку учнів, дозволяють в майбутньому досягнути значних успіхів у навчанні музиці.

Список використаних джерел

1. Басенко П., Крюкова В. Критерії оцінки концертного виступу учня ДМШ. Музична педагогіка та виконавство: зб.статей. Тернопіль: Навчальна книга. Богдан, 2008. С.52–59.
2. Богдан Є.В. Особливості підготовки учнів музичних шкіл до концертних виступів. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки*. 2013. Вип. 64. С. 142-149.
3. Давидов М. Виконавське музикознавство: енциклопед. довід. Луцьк: ВАТ «Волинська обласна друкарня», 2010. 400 с.
4. Паньков О. Питання формування виконавської майстерності в процесі навчання гри на баяні. Кривий ріг, 1995. 376 с.

Цибульник З., викладач,
Навчально-науковий інститут культури і
мистецтв ДЗ «Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка»
(м. Полтава)

НАПРЯМИ РОБОТИ НА УРОЦІ СОЛЬФЕДЖІО В СТАРШИХ КЛАСАХ ДМШ

У наш час сольфеджіо як навчальна дисципліна переживає справжню кризу. В країнах Західної Європи та в США більшість людей взагалі не знає значення слова «сольфеджіо». В Україні навіть у провідних мистецьких закладах успішність студентів зі спеціальності значно вища, ніж із сольфеджіо, гармонії та інших музично-теоретичних